

319

COLECȚIA „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"

319

eduard jurist:

paharul de cristal

leonid petrescu:

atenție la treaptă!

igor rosohovatski:

spirala istoriei

●

SCENARII
DE RADIO ȘI FILM

Coperta-desen: VICTOR WEGEMANN
Redactor literar: ADRIAN ROGOZ
Prezentarea grafică: ARCADIE DANELIUC

Colecția „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"
editată de revista
Știința și Tehnica
Anul XIV — 1 martie 1968

pe lungimea de undă a fantasticului

Dacă dramatizarea lui Orson Welles după **Războiul lumilor** de H. G. Wells ar fi fost transmisă la televiziune e de presupus că n-ar fi produs vîlva care i-a pecetluit celebritatea. Imaginea vizuală oricît de spectaculoasă, oricît de bogată în sugestii are limitele ei și orice spectator consimțind apriori la convenția artistică are capacitatea de a o demitiza. Dar în 1940 tubul cinescop nu pătrunsese încă în casele oamenilor și aparatul construit de Marconi trona cu puteri depline asupra universului emoțional al ascultătorilor. Cutia cu tuburi electronice, ea însăși cîndva anticipată de fantaști, își cîștigase autoritatea de a conferi adevăr **informației** aduse din eter de undele herțiene. Folosind o formulă ambiguă, ficțiunea nedeclarată a lui Orson Welles a demonstrat elocvent **nevoia de fantastic** a oamenilor, capacitatea lor de a-l accepta ca realitate. Să ne imaginăm că în urmă cu un an de zile am fi ascultat la radio „în transmisie directă" reportajul unei operații de transplantare a inimii... Am convingerea că am fi urmărit-o cu aceeași emoție cu care am citit relatările presei privind recentele operații ale doctorului C. Barnard. Iată deci dublul caracter al universului radiofonic : aptitudinea sa funciară de a implica realul și fantasticul. Scenariștii și realizatorii emisiunilor radiofonice au înțeles de mult posibilitățile practic nelimitate ale radioului de a fi o gazdă generoasă a creațiilor științifico-fantastice. În prezent, în programele tuturor radiodifuziunilor, asemenea lucrări ocupă o pondere substanțială. Din păcate, dacă istoricii cinematografiei au alcătuit o exhaustivă filmografie a celor peste 70 de ani de cinema fantastic, nu s-au găsit încă specialiștii care să alcătuiască și o... radiografie. Cu toate acestea

sînt cunoscute numeroase opere remarcabile scrise anume pentru radio de scriitori de renume mondial. (Colecția „Povestiri științifico-fantastice" a oferit în nr. 300 cititorilor din țara noastră scenariul radiofonic „Operația Vega" de Friedrich Dürrenmatt.)

Inventată „cu întîrziere" — în raport cu pelicula de film —, banda magnetică a dat un nou impuls creației radiofonice științifico-fantastice. Au fost deschise noi orizonturi imaginii auditive. Dar spectaculosul sonor ca și cel vizual rămîne exterior și apreciabil în sine dacă nu este implicat în forța ideii artistice. Desigur, dificultățile nu sînt puține dacă ne gîndim că scenariul radiofonic științifico-fantastic trebuie să se supună atît mult discutatelor legi (?!) ale literaturii științifico-fantastice cît și cerințelor **spectacolului sonor,** îndeobște prea puțin cunoscute. Și nu o dată condescendența ironică cu pretenție intelectuală, care a claustrat „teoretic" lucrările științifico-fantastice în **țarcul** literaturii minore pentru minori, a descurajat condeie înzestrate și îndrăznețe capabile să scruteze viitorul pe toate dimensiunile sale. Dar în pofida unor „critici distinși și foarte prost informați" — cum se exprima un participant la masa rotundă pe tema fantasticului organizată de revista **Image et son** — continuă să apară (și cum ar putea fi altfel ?) lucrări valoroase care sînt imediat incluse cu gelozie în **marea literatură.** Pe acest teren, în competiție cu filmul și televiziunea, apar și interesante lucrări radiofonice.

Radiodifuziunea Română transmite bilunar un serial științifico-fantastic sub titlul generic „Start spre extraordinar", polarizînd interesul pasionat al zecilor de mii de ascultători. Emancipat de sub rigorile didacticismului, realizat cu concursul celor mai mulți dintre scriitorii din țara noastră care s-au dedicat genului, serialul explorează prin mijloace specifice zonele stelare ale visului modern.

Conferind realitate **imposibilului,** tineretul din țara noastră, căruia îi dedicăm lucrările noastre, își făurește uneltele pentru a-l transforma mîine în **posibil.**

Eduard Jurist

eduard jurist

paharul de cristal

PERSONAJELE :

— INGINER LEONID — 35 ani
— SANDA MĂGURĂ — 27 ani
— ŞTEFAN — 40 ani (?)
— NECUNOSCUTUL — fără vîrstă
— LOCOTENENT COSMA
— UN EXPERT
— UN CUMPĂRĂTOR
— UN FUNCŢIONAR
— UN OM DE SERVICIU
— UN MILIŢIAN

(Într-un magazin de antichităţi ; uşoară rumoare în plan secund)

VÎNZĂTORUL : Luaţi miniatura asta. Are şi certificat de autenticitate.

UN CUMPĂRĂTOR : Bine. Am încredere în sfatul dumneavoastră. Vă rog să-mi faceţi nota de plată.

VÎNZĂTORUL : Poftiţi la birou. Vă serveşte colegul meu. *(Se adresează unui nou client.)* Dumneavoastră ? Ce doriţi ?

LEONID (nehotărît) : Ştiu şi eu ? *(glumeţ.)* Un ceas cu cuc...

VÎNZĂTORUL (prompt) : Avem. Unul excelent. Permiteţi-mi să vi-l arăt. E antic, dar merge ca nou. Cît despre cuc... vă rog să apreciaţi. *(Îi învîrteşte limbile, ceasul bate, cucul cîntă.)* Îl luaţi ?

LEONID (după o ezitare) : Trebuie să vă fac o mărturisire... Sînt de felul meu cam nehotărît. Încă de mic eram aşa. Şi pe urmă, cucul... nu ştiu, dar are un glas cam artificial. Nu vi se pare ?

VÎNZĂTORUL : Avem şi ceasuri cu alte păsări. Pot să vă arăt unul cu mierlă...

LEONID : Mulţumesc. Nu prea mă pricep la păsări. Încă de mic nu deosebeam mierla de sturz...

VÎNZĂTORUL : Sturz n-avem, dar pentru mierlă vă oferim un certificat de garanţie.

LEONID : Aş prefera să mai reflectez...

VÎNZĂTORUL : În magazinul nostru de antichităţi e imposibil să nu găsiţi ceva pe gustul dumnevoastră. Dacă-mi permiteţi, v-aş propune...

LEONID (a văzut ceva) : Vreți să-mi arătați statueta aceea ?
VÎNZĂTORUL : V-o recomand cu căldură. E o piesă unică.
LEONID : Văd că aveți două la fel.
VÎNZĂTORUL : E adevărat. Dar amîndouă sînt unice. Vreți să le luați pe amîndouă ?
LEONID : În nici un caz. Aș fi nevoit să sparg una dintre ele.
VÎNZĂTORUL (cu prezență de spirit) : De ce nu ? În felul acesta, valoarea celei rămase se va dubla.
UN FUNCȚIONAR : Tovarășe Matei, am adus cîteva antichități noi. Au și fost evaluate. Unde le punem ?
VÎNZĂTORUL : Lasă, Mișule, că le așez eu...
LEONID : Ce-i asta ? Un serviciu de pahare ?
VÎNZĂTORUL : Întocmai. *(Citește eticheta.) „Serviciu pahare de cristal"*. Din păcate e un serviciu descompletat. Numai șapte. Dar priviți ce finețe, ce irizări în sticlă... Ce șlefuială de maestru !
NECUNOSCUTUL (intervenind în discuție) : Dacă vreți, mi le împachetați. Le iau eu.
LEONID : Un moment, vă rog. Tocmai eram în tratative.
NECUNOSCUTUL : Dumneavoastră sînteți în tratative, dar *eu le cumpăr*.
LEONID : Regret, dar o politețe elementară v-ar recomanda să aveți puțină răbdare. Din moment ce încă nu m-am pronunțat, nu puteți interveni dumneavoastră. Nu-i așa, tovarășe Matei ?
VÎNZĂTORUL : Știu și eu ? Dacă dumnealui vrea să le ia, în timp ce dumneavoastră, cum spuneați, sînteți cam nehotărît.
LEONID : Bineînțeles, dar asta numai pînă mă hotărăsc. Și eu, de mic, cînd mă hotăram la ceva, nimeni și nimic nu mă putea împiedica...
NECUNOSCUTUL : Îmi dați voie, e ca și achitat. Cît am de plată ?
LEONID : Dar, domnule !
NECUNOSCUTUL : Vă rog să nu mă întîrziați. Am bilet de tren și sînt grăbit.
LEONID : Foarte bine, voi face totul ca să vă economisesc timpul. *(Vînzătorului.)* Fiți, vă rog, amabil și împachetați-mi paharele. Le iau.
NECUNOSCUTUL : Vă rog să mi le împachetați mie. Eu le iau.
LEONID : Cît am de plată, tovarășe Matei ?
VÎNZĂTORUL : Un moment, să verific. Da... 750 de lei.
NECUNOSCUTUL : Ofer 1 000 !
VÎNZĂTORUL : Îmi pare rău, dar la noi sînt prețuri fixe. Vedeți și dumneavoastră eticheta : 750 de lei. Nici mai mult, nici mai puțin.
LEONID : Dacă confundați magazinul de antichități cu salonul de licitații, închipuiți-vă că obiectul a fost adjudecat la prima strigare. Așa că nu supralicitați. E inutil. Unde e caseria ?

(Scurtă cortină muzicală, apoi ambianță de stradă.)

NECUNOSCUTUL (se apropie în fugă) : Alo, alo, un moment, vă rog...
LEONID : A, dumneavoastră erați ?! Parcă vă grăbeați la gară...
NECUNOSCUTUL : Vă propun un tîrg avantajos. Dumneavoastră ați dat pe aceste pahare 750 de lei. Vă ofer dublu. *(Leonid rîde.)* Triplu ! *(Leonid protestează și refuză.)* Desigur, vi se pare bizară comportarea mea. Aveți dreptate, dar vă rog să mă înțelegeți. *(Debitează repede,*

dar fără convingere.) Aceste pahare au aparținut familiei mele. Din împrejurări, nu-i așa, care nu au nici o importanță, au fost înstrăinate. Mie mi-au rămas doar cinci. Iată de ce, din motive pur sentimentale, țin să reconstitui acest serviciu. Sper că veți fi înțelegător. Mai ales că pentru un capriciu, un simplu capriciu al dumneavoastră sînt gata să plătesc. Oricît.

LEONID : Evident. Sentimentele nu se tîrguiesc.

NECUNOSCUTUL (crezînd că tîrgul s-a încheiat, răsuflă ușurat) : Sigur. Așadar, sîntem de acord...

LEONID (sec) : Nu.

NECUNOSCUTUL : Bine, dar nu înțeleg. De ce ?

LEONID : Pentru simplul motiv că povestea dumitale este o născocire evidentă. Nu știu ce se ascunde aici. De fapt, nici nu mă interesează. Atît doar că nu sînt dispus să renunț la ele. În schimbul nici unei sume de bani. E clar, nu ? Vă salut.

NECUNOSCUTUL : Atunci... *(O bufnitură, apoi o scurtă încăierare, zăngănit de sticlă.)*

LEONID : A, da ? Poftim, ține ! *(Un pumn, necunoscutul icnește.)* La nevoie, măresc dobînda. *(Încă un pumn.)* În ce privește boxul, mi-a plăcut încă de mic... *(Se adună lume, rumoare.)*

O VOCE : S-au încăierat ! Opriți-i !

ALTĂ VOCE : Ce e ? Ce s-a întîmplat ?

LEONID : Nimic, nimic. Mergeam distrat pe stradă și m-am ciocnit de un necunoscut. Mi-a căzut pachetul acesta. *(Zăngănit de sticlă.)* Dar *(răsuflă ușurat)*, din fericire, a fost bine împachetat. Nu s-a spart nimic.

O VOCE : Dar necunoscutul... domnul cu care v-ați...

LEONID : A, după cîte văd, a dispărut. Se grăbea spre gară.

(Cortină muzicală.)

(Într-o încăpere ; sună telefonul.)

VOCEA (în receptor) : Casa inginerului Leonid ?

LEONID : Da. La telefon. Cine întreabă ?

VOCEA : Felicitări pentru excelentele dumneavoastră cunoștințe de box...

LEONID (acru) : A, dumneata erai ! Mai dorești o repriză ?

NECUNOSCUTUL : Nu e sportul meu preferat. Țineam însă să-mi fac o datorie de conștiință. Vă mai propun încă o dată să-mi vindeți serviciul.

LEONID : Felicitările mele. V-ați îndeplinit datoria de conștiință. Salut. *(Închide ; telefonul sună din nou ; ridică receptorul.)*

NECUNOSCUTUL : Ați închis prea repede și trebuia să vă previn că în caz contrar...

LEONID : Interesante cazurile astea. Așadar...

NECUNOSCUTUL : În caz contrar voi fi silit să vi-l iau fără a vă lăsa în schimb nici o despăgubire... Ce spuneți ?

LEONID (ironic) : Ce să spun decît că e foarte urît din partea dumitale.

NECUNOSCUTUL : Nu mi le cedați de bunăvoie ?

LEONID : Nu.

NECUNOSCUTUL : În cazul acesta, la noapte vă voi face o vizită. Nu vă deranjați cu tratația. Nu stau decît cîteva minute. *(Închide telefonul.)*

LEONID : Alo, alo... A închis. Hm ! *(După o scurtă ezitare, formează un număr de telefon.)* Alo, cu Ștefan, vă rog. Da, Leo-

nid... Ştefane, tu eşti? Am o problemă urgentă. Mîine? Nu, în nici un caz. Astă-seară chiar. Te aştept neapărat. Îţi explic cînd vii. Pe deseară atunci.

(Scurtă trecere muzicală.)

LEONID: Ei, Ştefane, acum spune, ce părere ai despre toate acestea? Şi te rog să mă crezi că ţi-am povestit totul exact cum a fost. N-am adăugat nimic de la mine.

ŞTEFAN: Te cred. *(Rîzînd.)* N-aş putea spune că fantezia este partea ta cea mai tare... *(Schimbă tonul.)* Hm!... ştiu şi eu? O fi vreun original, vreun maniac... Poate chiar un farsor. În istoria artei sînt cunoscute numeroase cazuri de furturi comise în muzee sau în colecţii particulare tocmai de asemenea indivizi.

LEONID *(neîncrezător)*: Hm, o farsă pentru care eşti dispus să dai de trei ori suma!?!

ŞTEFAN *(pe gînduri)*: În afară de cazul în care...

LEONID: Crezi, într-adevăr, că pot avea o asemenea valoare artistică?

ŞTEFAN *(însufleţindu-se)*: De fapt, nici nu mi le-ai arătat.

LEONID: Aşa e. Le-am încuiat în dulap. O clipă. *(Descuie dulapul.)* Uite!

ŞTEFAN: Ia să vedem obiectul neobişnuitei tale aventuri! Îmi dai voie?

LEONID: Te rog. *(Le loveşte pe rînd, numărîndu-le.)* Unu, două, trei. Sună frumos, nu?... patru, cinci, şase... şapte...

ŞTEFAN *(absorbit)*: Îhîm... Ca o gamă astrală... *(Le loveşte şi el pe rînd.)* Unu, două, trei, patru, cinci, şase, şapte...

LEONID: Cînd te gîndeşti că meşteşugul sticlarilor nu va putea fi niciodată înlocuit de maşină. Maşina îţi va confecţiona, desigur, cel mai complicat desen, dar asta nu va fi artă. Pe un obiect de artă care vrea să merite acest titlu se specifică întotdeauna: „Lucrat de mînă".

ŞTEFAN: Eşti un entuziast, Leonid! Ai strîns aici o adevărată colecţie de artă!

LEONID: Să nu exagerăm. Cîteva modeste statuete şi cupe antice. Şi acum, paharele astea... Am şi un vin grozav!...

ŞTEFAN: Îţi mulţumesc, dar din păcate e tîrziu şi trebuie să plec. La revedere. Îţi telefonez mîine dimineaţă!

LEONID: La revedere.

Uşă; Leonid pune magnetofonul: muzică de Bach; muzica creşte puţin; Leonid umblă prin cameră, apoi cască; se aude căzînd un pantof, apoi altul; declicul întrerupătorului lămpii de noptieră. Concertul se termină; rolele magnetofonului continuă să se învîrte; se aude respiraţia regulată a celui care doarme; de undeva răzbate un zgomot uşor; apoi paşi înăbuşiţi. Un declic. Cineva a oprit magnetofonul. Leonid suspină, parcă puţin trezit, apoi îşi reia somnul. Uşiţa de la bufet. Un zăngănit slab. Apoi linişte.

(Cortină muzicală.)

Sună telefonul.

LEONID *(căscînd)*: Alooo, da, eu. Tu eşti, Ştefane? Cum? Nu, ai dreptate. N-a venit nimeni. *(Rîzînd.)* Bineînţeles că sînt aici. Toate paharele. Poftim, să nu zici că nu verific. Stai, să trag firul de la telefon. Unu... auzi? *(Loveşte paharul.)* *Doi... trei, Patru, cinci, şase!* Ştefan, lipseşte un pahar! Pe cuvîntul

meu! Nu, n-a intrat nimeni. Stai să verific totul şi te chem mai tîrziu...

(Trecere muzicală.)

LEONID: Bună ziua, vă deranjez cu o plîngere...
FUNCŢIONARUL (profesional): Împotriva cui?
LEONID: Să vedeţi, că tocmai asta e... nu ştiu.
FUNCŢIONARUL: Dacă nu ştiţi, ce aveţi de reclamat?
LEONID: Un furt.
FUNCŢIONARUL: Spuneţi aşa de la început. Ce vi s-a furat?
ŞTEFAN (tuşeşte încurcat): Eu sînt cu dumnealui şi pot să confirm că tot ce declară e perfect adevărat...
FUNCŢIONARUL: Dumneavoastră aşteptaţi la rînd... Acum vorbesc cu dumnealui... Deci ce vi s-a furat?
LEONID: Un... pahar.
FUNCŢIONARUL: Uite ce e, cetăţene, mi se pare că dumneata ai „consumat" paharul acela...
LOCOTENENTUL COSMA (intrînd): Tovarăşe Tache, condu-i pe dumnealor în biroul meu. Am auzit discuţia şi cazul mă interesează. Vin într-o clipă.
FUNCŢIONARUL: Am înţeles, tovarăşe locotenent. Poftiţi pe aici... *(Paşi pe scară; alt ton.)* Înţelegeţi şi dumneavoastră... tot ce mi-aţi povestit... Dar pesemne că tovarăşul locotenent Cosma...
LOCOTENENTUL COSMA: Am sosit. Luaţi loc... Tovarăşe Tache, cred că o să am nevoie de maşină. După ce-o să-mi povestiţi, ţin să văd paharele.

(Scurtă trecere muzicală.)

LOCOTENENTUL COSMA (cercetînd prin cameră): Mda, fereastra a fost forţată cu o lamă de cuţit... Individul a pătruns în grădină şi a ajuns la cornişa din dreptul ferestrei, urcîndu-se în copacul ale cărui ramuri ajung pînă la zid... Aţi luat amprentele?
MILIŢIANUL: Da, tovarăşe locotenent.
LOCOTENENTUL COSMA: Să puneţi şi telefonul sub supraveghere. Deşi nu văd de ce v-ar mai telefona. Şi-a luat ce i-a trebuit.
LEONID: Doar un singur pahar!
LOCOTENENTUL COSMA: Da... de ce i-o fi trebuind un singur pahar?
LEONID: Sînteţi sigur că n-o să vină şi după celelalte?
LOCOTENENTUL COSMA: Sînteţi a cincea victimă a unui furt identic. Din cinci colecţii a fost sustras de fiecare dată doar un singur pahar.
ŞTEFAN: Înclin să cred că e un scrîntit... un maniac.
LOCOTENENTUL COSMA: Aparent... *(Paşi prin cameră.)* Oricum, v-am lăsat numărul meu de telefon. Dacă aflaţi ceva...
LEONID: Vă mulţumesc foarte mult.
LOCOTENENTUL COSMA: Bună ziua! *(Uşă.)*
ŞTEFAN: Toată povestea asta a luat nişte proporţii... E ridicol, pe cuvîntul meu! A dispărut un pahar şi, poftim, ce tevatură! Dacă nu mi-ai fi prieten...
LEONID: Ascultă, Ştefane, dacă serviciul ăsta are o valoare de care noi nu ne dăm seama?!
ŞTEFAN (ironic): 750 de lei!
LEONID: În istoria artei au fost cazuri în care s-au ignorat...
ŞTEFAN (întrerupîndu-l): Prostii!
LEONID: Dă-mi voie să fiu intrigat. *(Îi vine o idee.)* Ştii ce? Hai la un specialist. Să facă expertiza.
ŞTEFAN: De acord. Şi pe urmă mergem la un medic. Să-ţi dea un concediu medical. Cred că ai nevoie de odihnă. Expertiza mea!...

(Scurtă trecere muzicală.)

EXPERTUL (făcînd paharele să sune) : Regret, dar paharele acestea n-au nici o valoare artistică. E drept, au o oarecare vechime, dar... Cel care le-a şlefuit, cu toate că poseda un polizor destul de fin, nu era un artist în adevăratul sens al cuvîntului. Uitaţi-vă prin lupa mea binoculară. Vedeţi ? Liniile sînt destul de tremurate... distanţele, inegale. Aş remarca un singur lucru ciudat...

ŞTEFAN (repede) : Ce anume ?

EXPERTUL : Cristalul acesta nu e cristal... Vreau să spun că nu e preparat... E un cristal natural...

LEONID : Natural ?

EXPERTUL : Da, un cristal de stîncă. Cuarţ.

LEONID : Asta înseamnă că paharele au fost şlefuite dintr-un bloc...

EXPERTUL : Întocmai. O operaţie cam neobişnuită pentru nişte obiecte de genul acesta. Asta e tot ce vă pot spune.

LEONID şi ŞTEFAN : Vă mulţumim.

(Trecere muzicală.)

LOCOTENENTUL COSMA : Cuarţ ? Radule, trimite pe cineva să verifice din ce material sînt celelalte colecţii...

UN MILIŢIAN : Am înţeles. *(Paşi, uşă.)*

LOCOTENENTUL COSMA : Din păcate, deocamdată nu ne rămîne decît să aşteptăm...

LEONID : Să aşteptăm, ce ?

LOCOTENENTUL COSMA : Ca şi din alte colecţii să dispară paharele de care necunoscutul are nevoie.

LEONID : Nu vă înţeleg...

LOCOTENENTUL COSMA : Am mai primit o reclamaţie asemănătoare. A fost sustras un pahar din muzeul oraşului...

ŞTEFAN (cu o anumită intonaţie) : Deci şase...

LOCOTENENTUL COSMA (de parcă n-ar fi băgat de seamă) : Întocmai. Aşa că pînă la... *(Face o pauză.)*

ŞTEFAN (involuntar) : ...pînă la şapte...

LOCOTENENTUL COSMA : De ce „pînă la şapte“ ?

ŞTEFAN : Cum, de ce ?

LOCOTENENTUL COSMA : Orice serviciu complet are de obicei 12 pahare.

ŞTEFAN : Evident... sigur că 12 !

LOCOTENENTUL COSMA : Curiozitatea constă în faptul că atît în colecţia muzeului, cît şi în cele particulare sînt într-adevăr cîte şapte pahare... sau, mai bine zis, au fost !

ŞTEFAN (trecînd peste) : Probabil o idee originală a meşterului sticlar : şapte note dintr-o gamă, şapte minuni ale lumii, şapte zile ale săptămînii... De altfel, cei vechi acordau cifrei 7 puteri magice.

LOCOTENENTUL COSMA : Nimic nu-mi pare imposibil. A, bine că mi-am amintit, dumneavoastră, tovarăşe inginer Leonid, unde lucraţi ?

LEONID (puţin intrigat) : La arhivele oraşului...

LOCOTENENTUL COSMA : Un inginer la arhivă ?

LEONID : Sînt electronist, aşa că meseria mea mă solicită acolo unde există maşini electronice, aparataje cu infraroşii, ultrasunete, Roentgen, laser... Ar fi de neconceput astăzi o arhivă, cu imensitatea de documente şi manuscrise, fără un asemenea aparataj...

LOCOTENENTUL COSMA (completînd amabil) : Şi fără un electronist. Evident. Uitasem. O să vă fac o vizită într-o zi.

LEONID : E o muncă pasionantă. Şi dacă vă interesează incuna-

bulele, avem o colecţie valoroasă.

LOCOTENENTUL COSMA *(gîndindu-se la altceva)*: Perfect *(Apoi pe alt ton, către Ştefan.)* Şi dumneavoastră ?

ŞTEFAN: Eu ? *(Sună telefonul.)*

LOCOTENENTUL COSMA: Scuzaţi ! *(La telefon.)* Da, locotenent Cosma. Poftim ? Da, da, o clipă ! *(Lui Leonid.)* Sanda Măgură e colega dumneavoastră ?

LEONID *(speriat)*: Da, lucrăm împreună. S-a întîmplat ceva ?

LOCOTENENTUL COSMA: E la telefon. Vă caută.

LEONID: Mă iertaţi. Am lăsat la birou numărul de telefon. Obicei de tehnician. Îmi daţi voie ?

LOCOTENENTUL COSMA: Vă rog...

(Trecere muzicală.)

SANDA: A, iată-te !

LEONID: Dar de ce eşti atît de palidă ? Ce s-a întîmplat ?

SANDA *(apăsînd cuvintele)*: Leonid ! Din mapa cu manuscrise vechi... manuscrisele pe care le-am trimis la laborator pentru reconstituire — îţi aminteşti, nu ? — *lipseşte* un document ! Nu e la tine ? Ştii, e un tărăboi îngrozitor.

LEONID: Stai puţin, ce document ?

SANDA: De unde să ştiu ? Din mapa trimisă la laborator lipsesc două file. Erau numerotate. Altceva nu ştie nimeni. Doar cel care le-a reconstituit...

LEONID: Atunci e foarte uşor de aflat. Nu-nţeleg tărăboiul. Ne uităm cine era de serviciu în laborator în ziua respectivă şi...

SANDA *(amărîtă)*: Tu erai de serviciu.

LEONID: Da ? *(Sarcastic.)* Asta-i bună ! Nu cumva sînt bănuit eu că am sustras documentul ? !

SANDA: Dă-mi un pahar cu apă, te rog.

LEONID: Sanda, ia stai. Aşa rezultă din registru ? Numai de aş şti despre ce e vorba... E drept, săptămîna trecută am luat o mapă acasă. Voiam să cercetez la lampa mea de ultraviolete filigranul unei hîrtii... Dar am adus-o. Chiar a doua zi.

SANDA: Eşti sigur că nu s-a rătăcit nici o filă prin casă ?...

LEONID: Să fim serioşi, un manuscris nu e un buton de manşetă. Mapa a stat pe birou. La mine în casă nu putea să dispară. *(Se opreşte.)* Şi n-a intrat nimeni între timp.

SANDA: Afară de cel care ţi-a luat paharul de cristal.

LEONID: A, nu, nu ! Prostii. Asta e altceva. Afară de pahar, necunoscutul nu s-a atins de nimic. Nu e un hoţ... obişnuit.

SANDA: Mă rog. Mă duc în laborator. Cred c-ar fi interesant să ştim ce conţin filele următoare.

Leonid porneşte agale ; pe drum i se spune „bună ziua" ; răspunde cu întîrziere, distrat ; a intrat într-o încăpere şi se aşază pe un scaun ; se deschide o uşă.

OMUL DE SERVICIU: Bună dimineaţa, tovarăşe inginer. V-am adus ziarele.

LEONID *(distrat)*: Vechi ?

OMUL DE SERVICIU *(rîzînd)*: Vechi de azi dimineaţă !

LEONID: Mulţumesc. Pune-le pe masă. *(Uşă ; plictisit, mormăie cîteva titluri indistincte, întoarce paginile.)* Mica publicitate... Hm, „vînd Fiat 1 300 perfectă stare". Maniaci ! „butelie de aragaz, adresaţi..." „Cumpăr..." *(Tresare.)* „Cumpăr serviciu pahare de cristal. 7 piese. Gravură de mînă. Adresaţi la ziar".

(Scurtă trecere muzicală.)

(Pe fond de maşină în mers.)

LEONID : Am fost la ziar şi am luat adresa ofertantului. Nu poate fi vorba de o coincidenţă. Ajungem peste cîteva minute...

SANDA : Şi ce-ai să faci ?

LEONID : Habar n-am. Văzînd şi făcînd.

SANDA : Nu crezi că povestea asta devine periculoasă ?

LEONID : Habar n-am. Nu mi-am pus problema. Deocamdată sînt pur şi simplu curios. Dacă nu mă-nşel, am ajuns. Hm ! Numărul 27 e aici, iar dincolo e 31.

SANDA : Probabil c-au fost demolate. Văd numai nişte ziduri.

LEONID : De asta mi-era într-adevăr teamă. Şi-a dat o adresă fictivă.

SANDA : Şi ne întoarcem ? *(Portieră ; paşi pe caldarîm.)*

LEONID : S-ar părea că n-avem altă soluţie. Stai, aşteaptă-mă puţin. O mică recunoaştere. Cine ştie, poate în curte să mai locuiască cineva... Mă întorc imediat. Speranţe nu-s !

SANDA (declamînd) : Dacă pînă în 15 minte nu te întorci, anunţ miliţia ! *(Rîde.)*

Paşi pe caldarîm ; Leonid deschide o uşă care scîrţîie uşor ; urcă o scară ; de undeva răzbat glasuri înăbuşite ; treptat devin mai distincte.

NECUNOSCUTUL : Ştiam că anunţul meu va fi citit de cine trebuie...

ŞTEFAN (tăios) : Să nu lungim vorba inutil. Fiecare dintre noi e în posesia unui obiect de care are nevoie celălalt. Nu există decît trei variante teoretice : ori renunţ eu, ori dumneata, ori ajungem la o învoială avantajoasă pentru amîndoi. Dar prima variantă cade : eu nu renunţ.

NECUNOSCUTUL : Şi a doua : nici eu.

ŞTEFAN : Colaborăm deci. Garanţii nu ne putem da. Trebuie să acceptăm lucrurile aşa cum sînt. Fiecare clipă pierdută e numai în dezavantajul nostru şi în avantajul celorlalţi.

NECUNOSCUTUL : Cine mai ştie de asta ?

ŞTEFAN : Important nu e *cine*, ci *că se ştie.*

NECUNOSCUTUL : Cît se ştie ?

ŞTEFAN : Atît cît e nevoie ca să fim împiedicaţi. Ai totul la dumneata.

NECUNOSCUTUL : Fireşte. Afară de document.

ŞTEFAN : E la mine. Dar nu încerca să mi-l iei. Ar fi inutil şi chiar periculos. Pentru dumneata.

NECUNOSCUTUL (rîde uşor) : Pentru mine ? Hai, urmează-mă... Fii atent. Nu ţi se pare că se mai află cineva pe aici ?

ŞTEFAN : Cu mine trucurile astea nu ţin. Dar dacă mai întîrziem mult, s-ar putea...

NECUNOSCUTUL : Urcă atunci.

ŞTEFAN : N-am venit pe aici. Unde mergem ?

NECUNOSCUTUL (ironic) : Prea multe întrebări. *(Vocile se îndepărtează.)*

Pasul lui Leonid se aude prudent în prim plan pe scara de piatră ; apoi mai face cîţiva paşi ; o bufnitură ; un strigăt înăbuşit.

(Trecere muzicală.)

SANDA (agitată) : Tovarăşe locotenent...

LOCOTENENTUL COSMA : Linişteşte-te, tovarăşă. La urma urmei poate că te-ai grăbit. S-o

fi rătăcit şi nu s-a putut întoarce în cele *(ironic)* 15 minute !

SANDA : Unde să se rătăcească ? Nişte ziduri sparte, scări care, de fapt, nu duc nicăieri...

LOCOTENENTUL COSMA *(rîde)* : O bomboană ? Te rog. Asta calmează. Spune-mi, nu cumva îţi aminteşti ce conţinea manuscrisul acela pe care inginerul Leonid l-a luat acasă ?

SANDA : Cum, dumneavoastră ştiţi ?

LOCOTENENTUL COSMA : Că a dispărut ? Da, dar mă interesează, acum, mai mult... Despre ce era vorba ?

SANDA : Un vechi tratat de preparare şi şlefuire a sticlei.

LOCOTENENTUL COSMA : Da, da...

SANDA : Dacă nu mă-nşel, al faimosului meşter Wilhelm Fabius, cunoscut sticlar şi alchimist din Sibiul evului mediu...

LOCOTENENTUL COSMA : Alchimist... Lăsînd la o parte pe şarlatani, nu vi se pare că unii dintre ei aveau cunoştinţe *ciudat* de avansate pentru epoca lor ?

SANDA : Nu-nţeleg.

LOCOTENENTUL COSMA : V-aţi gîndit, de pildă, la *călători în timp* sau la trimişi ai unor civilizaţii extraterestre ?

SANDA : Glumiţi. Vreţi probabil să uit că mi-e frică. Călători în timp ?

LOCOTENENTUL COSMA : Ipoteze fantastice, nu ? Care n-au fost confirmate în nici un fel de ştiinţă... E adevărat. Dar nici infirmate. Ştiţi ce spunea Einstein ? „Un milion de experienţe nu pot dovedi că am dreptate ; o singură experienţă poate oricînd demonstra că m-am înşelat".

(Scurtă trecere muzicală.)

Ambianţa unei hrube ; se aud picături de apă.

NECUNOSCUTUL : Să ne grăbim...

ŞTEFAN : Eşti sigur că inginerul Leonid... N-aş vrea să i se întîmple ceva. Totuşi am fost prieteni...

NECUNOSCUTUL : Cu toate îndoielile mele asupra intenţiilor lui „prieteneşti" n-a păţit nimic. Se va plictisi puţin în firida din scara turnului. Sper că pînă va reuşi să iasă, eu... noi...

ŞTEFAN : Te-ai corectat la timp. Mi se pare că am ajuns...

NECUNOSCUTUL : Am impresia că nu eşti chiar străin de aceste locuri...

ŞTEFAN : Tot ce se poate.

NECUNOSCUTUL : Dă-mi documentul... Stai să aprind un felinar...

ŞTEFAN : Cam primitiv... Am eu ceva mai bun. *(Efect electronic.)*

NECUNOSCUTUL : Ohoo !

ŞTEFAN : Lumină nucleonică, dacă te interesează. Între felinarul tău şi lampa mea e o distanţă de secole ! *(Rîde.)* Poate, cîndva, dacă ne vom mai întîlni, o să facem, cum spun cei de azi, „schimb de experienţă". *(Rîd amîndoi.)*

NECUNOSCUTUL : Acum fii atent : la fiecare al şaptelea cuvînt din document ai să descoperi un semn criptic.

ŞTEFAN *(numără)* : Într-adevăr...

NECUNOSCUTUL : Să le căutăm acum gravate pe cele şapte pahare...

ŞTEFAN *(lămurit)* : Aha ! De fapt : şapte *rezonatoare piezoelectrice.*

NECUNOSCUTUL : Poftim ?

ŞTEFAN : Îţi explic „altă dată".

NECUNOSCUTUL : Mă rog. Ceea ce ştiu e că trebuie aduse în stare de vibraţie în ordinea în

care sînt dispuse semnele de pe pagina din manuscris.

ŞTEFAN: Sînt dispuse radiar în jurul unui pivot. Două raze lungi şi două scurte. Bine. Să le aşezăm întocmai...

NECUNOSCUTUL: Dacă avem noroc şi fulgeră...

ŞTEFAN: Doar n-ai de gînd să aşteptăm atît?

NECUNOSCUTUL: Din păcate. Şi imposibilul are o limită. Vezi această vergea? Ea coboară din paratrăsnetul meşterului Fabius... Iar trăsnetul îi procura meşterului meu energia necesară pentru mica noastră experienţă...

ŞTEFAN: Recunosc că-i ingenios, dar cam incomod. Să fii la discreţia forţelor naturii... Nu-i mai simplu să ai aşa o maşinuţă de buzunar?

Declic; paharele intră pe rînd în vibraţie, reverberîndu-se pînă la limită.

.Eşti gata?

NECUNOSCUTUL: Da. Drum bun!

ŞTEFAN: La revedere!

Efect reverberaţie; moment de linişte, după care se aud paşi în fugă pe scară.

LEONID *(emoţionat)*: Prea tîrziu, tovarăşe locotenent...

LOCOTENENTUL COSMA: Leonid, dumneata?

LEONID: Eu. Am reuşit să mă eliberez din cripta în care m-au sechestrat. Am auzit totul fără să pot interveni. Din păcate...

LOCOTENENTUL COSMA *(însoţitorilor)*: Cercetaţi locul!

LEONID *(cu zîmbet)*: Cercetaţi *Timpul!*

LOCOTENENTUL COSMA: Ce vrei să spui?

LEONID: Cei doi au dispărut în *timp*. Unul venea din trecut, celălalt din viitor. Veniseră într-un „schimb de experienţă".

UM MILIŢIAN: Tovarăşe locotenent, veniţi să vedeţi ce-am găsit! *(Paşi.)*

LEONID: Hm, pagina din manuscrisul lui Fabius pe care Ştefan a „împrumutat-o" de la mine şi *(clinchete)* un minunat serviciu de pahare de cristal, alcătuit din şapte piese unice, lucrate de meşter.

LOCOTENENTUL COSMA: Ce-ar fi să discutăm la lumină. Mai ales că eşti aşteptat cu nerăbdare...

(Cortină muzicală.)

SANDA: E într-adevăr uluitor!

LEONID: Şi totuşi nimic supranatural. Teleportaj temporal. Şapte lame de cuarţ calculate cu o exactitate atomică... un cîmp electromagnetic şi... *(începe să rîdă)* dacă n-au încurcat direcţiile, unul s-a întors în secolul lui Leonardo da Vinci, iar celălalt a pornit spre cel de-al treilea mileniu...

SANDA: Extraordinar! Bine, dar asta înseamnă că... Paharele le avem aici... Şi tu ai putea...

LEONID *(glumind)*: Să încerc?

SANDA *(speriată)*: Nu!

LEONID: Nici nu e posibil. Ne trebuie o energie a cărei natură şi valoare n-o cunoaştem. Deocamdată nu ne rămîne decît să investigăm trecutul şi să visăm la viitor.

SFÎRŞIT

leonid petrescu

atenție la treaptă

PERSONAJELE:

— MIRCEA APOSTOLESCU — inginer fizician
— LENA APOSTOLESCU — soția lui
— RADU APOSTOLESCU — fiul lor, elev în clasa a IX-a
— ADRIAN — fratele Lenei
— MEN — un personaj misterios
— TEA — un alt personaj misterios, de sex feminin
— AL — un al treilea personaj misterios, cam de vîrsta lui Radu

(Atmosfera liniștită a unei după-amieze petrecute tihnit, acasă. Fond muzical provenind de la un picup.)

MIRCEA *(mormăie)*: Radical de n x la pătrat supra 2 y...
LENA *(murmurînd)*: Mircea...
MIRCEA *(mormăind în continuare)*: Cu un coeficient de variabilitate...
LENA *(mai tare)*: Mircea dragă...
MIRCEA *(ca mai înainte)*: Plus y la cub. Mda, asta ar exprima... *(dîndu-și seama)* spuneai ceva, Lena ?
LENA: Ce-o fi cu Radu ?
MIRCEA *(din nou cufundat în calculele sale)*: Radu... Radu... care Radu ?
LENA: Ești extraordinar ! Fiul tău iubit și — poate ai să te miri — și al meu. Radu. Radu Apostolescu. Elev în clasa a IX-a...
MIRCEA: Aaaa, Radu ? *(Rîde fals.)* Sigur, iar o să-mi spui că sînt distrat. Ei, ce-i cu Radu ?
LENA: Tocmai asta te întrebam eu. Ce-o fi cu el ?
MIRCEA: Știu și eu ? O fi la vreun cinema.
LENA: Trebuia să ajungă acasă acum o oră și jumătate.
MIRCEA: Ei, e băiat mare. Nu s-o fi pierdut el pe stradă !
LENA: Știi ce punctual e ! Mai ales că e ora mesei !
MIRCEA: Lasă, dragă, a întîrziat și el o dată ! Și ? Ce-ai vrea să fac ?
LENA: Să închidem puțin picupul, vrei ?

MIRCEA: Dacă îţi închipui că în felul ăsta vine acasă, bine. Deşi ţi-am spus că eu lucrez mai cu plăcere pe fond muzical! *(Pasionat.)* După mine, fizica are o muzicalitate proprie. Este o simfonie alcătuită din teme, subteme... *(Oftînd, resemnat.)* Bine, închid. *(Zgomotul opririi picupului. Muzica încetează simultan.)*

LENA: Voiam să-ţi vorbesc despre Radu. Sînt neliniştită.

MIRCEA: Cum? Ce s-a întîmplat, Lena? De ce nu mi-ai spus pînă acum?

LENA: De cîteva zile Radu al nostru coboară în pivniţă.

MIRCEA (uimit): În pivniţă? Nu înţeleg.

LENA (răbdătoare): O pivniţă este, dragul meu, o săpătură aflată dedesubtul unei clădiri. Casa pe care o locuim are o pivniţă, în care se găsesc aproximativ 15 perechi de pantofi scîlciaţi, o ladă cu cărţi şi reviste vechi şi inutile pe care tu nu te înduplеci să le arunci, cîteva din aparatele cu care te jucai tu cînd erai preşcolar, şcolar şi student... şi încă vreo sută de nimicuri...

MIRCEA (întrerupînd-o): Bun-bun, mulţumesc pentru definiţia clară şi cuprinzătoare a unei pivniţe. *(Visător.)* De fapt, îţi mărturisesc că n-am mai fost în pivniţa noastră de cel puţin un deceniu.

LENA: Ei bine, poate că n-ar strica să faci acum o plimbare pînă acolo.

MIRCEA: Lena dragă, ce-s copilăriile astea?

LENA: De patru ori pînă acum — cel puţin din cîte mi-am dat eu seama —, Radu a venit seara din pivniţă, prăfuit, obosit ca după o ascensiune pe munte şi foarte... foarte...

MIRCEA: Foarte... cum?

LENA: Nu ştiu cum să-ţi spun. Tăcut, misterios. De altfel el nu mi-a spus că venea din pivniţă. La început am bănuit, iar ultima dată l-am surprins, întîmplător, cînd urca scara... Hai, vii?

MIRCEA (mormăind): Bine-bine, fie...

(Paşi, uşă închisă puternic.)

LENA (şoaptă): Ssst, nu face atîta zgomot...

MIRCEA (şoptit): De ce?

LENA (şoptit): Nu ştiu. Dar dacă e vorba să facem o cercetare...

MIRCEA (şoptit): Ce cercetare? Ai citit prea multe romane de aventuri în ultimul timp, Lena.

LENA: Pe aici, Mircea.

(Se deschide o uşă care scîrţîie.)

MIRCEA: Şi acum? Nu văd nimic.

LENA: Stai să aprind lanterna.

(Declic.)

MIRCEA: Bravo, ai luat şi o lanternă. Mie nu mi-ar fi trecut prin cap...

LENA: Coboară după mine treptele astea.

(Zgomot de trepte.)

MIRCEA (tenebros, ca în filmele de aventuri): Aşadar, vom rezolva acum misterul pivniţei întunecate.

LENA (şoptit): Ssst! Am ajuns. Să aprindem lumina electrică.

(Declic.)

MIRCEA: Hmmm! Ce umezeală!

LENA : E rece, nu ?

MIRCEA (doctoral) : Draga mea, nu e neapărat rece. Este numai o senzaţie de frig, datorită umidităţii crescute care favorizează pierderile de căldură ale organismului şi... *(uimit, se întrerupe)* dar ce-i asta ?

LENA : Ei, vezi, teoreticianule ?

MIRCEA : Dar... *(Paşi, zgomote metalice.)*

LENA : Ei, acum intervine rolul tău de specialist : ce aparat e ăsta ?

MIRCEA (începe sigur) : Un aparat electronic, care... care... habar n-am, Lena ! În viaţa mea n-am văzut aşa ceva !

LENA : Dar uită-te, aici sînt butoane, cadrane...

MIRCEA : Adevărat, dar observi ce notaţii au cadranele ? Tm, Cu, Lan... n-au nici un sens...

(Declic.)

LENA : Ce-ai făcut ?

MIRCEA : Cred că am pus aparatul în funcţiune. Vezi, s-a aprins luminiţa verde de sub cadranul din dreapta.

LENA : Şi ce-o să se întîmple acum ?

MIRCEA : Ştiu şi eu ? Poate o să se încălzească, poate că o să cînte sau poate că o să se ridice în aer...

LENA : Glumele tale sînt deplasate.

MIRCEA : Ai să rîzi, dar nu sînt glume. Pur şi simplu... nu-nţeleg ce se-ntîmplă în acest aparat. Dacă i-aş desface piesele, poate că...

LENA : Să nu stricăm aparatul băiatului.

MIRCEA : Crezi că e făcut de Radu ?

LENA : Dar de cine ? De aceea şi-o fi pierzînd timpul în pivniţă.

MIRCEA : În cazul ăsta, îmi scot pălăria în faţa lui. Nu ştiu ce-o fi făcînd aparatul ăsta, dar e construit cu o acurateţe, cu o grijă... ca fizician, pot spune că rar am văzut aparate aşa de bine finisate. A, vezi ?

LENA : Acul cadranului a tresărit.

MIRCEA : Acum probabil că o să se întîmple, în fine, ceva. Dar ce ?

LENA : Nu se aude nimic.

MIRCEA : Deci nu e un aparat de radio. *(Pauză.)* Nici nu se vede nimic.

LENA : Deci nu e televizor.

MIRCEA : Deducţiile noastre sînt demne de Sherlock Holmes. Eu o să răsucesc şi butonul al doilea. *(Declic ; în surdină, muzică misterioasă, ritmată.)*

LENA : A... auzi ?... Mircea... parcă tot aparat de radio este.

MIRCEA : Dar lumina ? Ce zici de asta ? Parcă nu mai vine de la becul din tavan. E o lumină care a început să ne înconjure de pretutindeni.

LENA : Şi o căldură plăcută.

MIRCEA (uluit) : Dar ce-i asta ? Lena ! S-a schimbat şi aspectul pivniţei noastre. Şi, uite !...

(De departe se aude uşa pivniţei închizîndu-se, paşi precipitaţi pe trepte.)

RADU (de departe) : Hei, cine-i acolo ? Ce faceţi ? *(Apropiindu-se.)* A, tata... mama... Nu puneţi mîna, nu puneţi mîna ! *(A venit lîngă microfon, gîfîie.)* De ce aţi umblat la aparat ?

MIRCEA : Radule, e formidabil. Nu ştiu ce aparat ai construit aici, nici ce face, dar dă-mi voie să te felicit pentru...

RADU (întrerupîndu-l) : Nu, tată. Nu eu.

MIRCEA : Dar cine ?
RADU : Nu ştiu.
LENA : De unde-l ai ?
RADU : Nu ştiu.
MIRCEA : Bravo, l-ai luat pe „nu ştiu" în braţe şi...

(Se aude un uruit, greu, metalic, muzica se stinge, filat ! [1]*)*

RADU : Feriţi !
LENA : O trapă.
MIRCEA : S-a deschis un chepeng. Tu ştiai de chepengul ăsta, Lena ?
LENA : Nu, Mircea. Uite, vezi inscripţia ?
MIRCEA : „Atenţie la treaptă". Ciudat... cine a scris asta pe capacul chepengului ?
LENA : Şi despre ce treaptă o fi vorba ?
MIRCEA : Trebuie să fie vorba despre una din treptele care coboară de la chepeng în jos.
LENA : O pivniţă a pivniţei ? De necrezut. Tu... tu de ce nu spui nimic, Radu ? Ştiai de asta ?
RADU (în silă) : Mmmm... ştiam...
MIRCEA : Şi ce-i acolo ?
RADU : Nu... nu ştiu.
MIRCEA : Cum, n-ai coborît acolo ?
RADU (minţind) : Nu.
MIRCEA : În cazul ăsta... *(Se aud paşi tîrşîiţi, de om cu papuci în picioare, pe ciment.)*
LENA : Ce faci, Mircea ?
MIRCEA : Ce să fac ? Mă duc în explorare. Hai, Radule, vii şi tu cu mine ?
LENA : Mircea, aşa în papuci ?
MIRCEA : Ha-ha ! Bună, exploratorul în papuci ! Nu-i nimic, dă-mi lanterna... şi...
LENA : Şi dacă e... e ceva periculos ?

[1] „A fila" în studiourile de radioteleviziune înseamnă a face ca sunetele să scadă treptat în intensitate, pînă dispar complet

MIRCEA : Iar romanele tale de aventuri ? Radu, vino cu mine. Tu, Lena, rămîi sus şi aşteaptă-ne.
RADU : Tată, eu cred că... poate...
MIRCEA : A, bun, va să zică şi ţie ţi-e frică ?
RADU (jignit) : Mie ? Voiam să spun că nu se ştie ce... ce e acolo jos, şi poate că... prudenţa, ştii ?
MIRCEA (pufnind) : Ce vrei să fie acolo, jos ? Catacombele Parisului ? Probabil că e o veche fîntînă sau... în sfîrşit, pentru ce să emitem atîtea ipoteze, cînd putem să controlăm pe loc ?

(Paşi, coboară.)

MIRCEA : Ce întuneric ! Destul de lungă scara asta. Şi bine întreţinută. Radule, unde eşti ?
RADU : În spatele tău, tată. *(Declic puternic.)* Atenţie ! Nu ! *(Oftînd.)* A, prea tîrziu.
MIRCEA : Prea tîrziu, ce ? *(Se aude un uruit metalic.)*
RADU : Ai călcat pe treapta verde...
MIRCEA : Dar... dar... Radule ! Chepengul s-a închis în spatele nostru. Oare să fi fost Lena care ?...
RADU : Nu a fost mama. Ai călcat pe treapta verde şi...
MIRCEA : Şi ?
RADU : Şi s-a închis automat chepengul.

(Se aud bătăi înăbuşite, îndepărtate.)

LENA (foarte de departe, prin uşă groasă) : Mircea ! Radu !...
MIRCEA : Hai, repede, Radule, să deschidem chepengul.
RADU : Imposibil, tată. Se închide şi se deschide automat.

MIRCEA: Se închide automat? Dar de unde știi tu toate astea?

RADU: Eu... nu știu.

MIRCEA: Cum nu știi? Aparatul din pivniță... intrarea asta prin chepeng... de care nici nu bănuiam că există...

RADU: Nici nu există.

MIRCEA: Cum nu există? Păi pe unde am intrat noi? Deocamdată, să vedem cum ieșim de aici. Dar... *(cîteva trepte, coborîte repede)* Radule, scara se termină într-un perete. Sîntem blocați. *(Ciocănituri în metal.)* Un perete metalic. Uimitor!

RADU: Tată, sîntem în mare pericol.

MIRCEA: Ce vrei să spui?

RADU: Nu vezi ce spațiu îngust? Cîțiva metri cubi.

MIRCEA: Aerul! Vrei să spui că oxigenul... se va termina repede?

RADU: Nu văd nici o ieșire. Și peretele ăsta *(bate cu pumnii în metal)* nu vrea să se deschidă! *(Bate, se filează pe bătăile lui.)*

(Trecere muzicală de jaz modern, sugerînd anxietate.)

(Ne aflăm din nou în apartamentul familiei Apostolescu.)

LENA: Hai, Adriane, repede, să coborîm în pivniță.

ADRIAN: Ce-mi povestești tu, Lena, este extraordinar. Și spui că au dispărut?

LENA: Da, Adriane. Chepengul s-a închis dintr-o dată, chiar în timp ce mă uitam la ei cum coborau scara și... asta e tot.

ADRIAN: Poate că ar trebui să luăm cu noi o rangă, ceva... ca să forțez capacul.

LENA: Haide, repede... *(Pași, zgomote metalice.)*

ADRIAN: Bine, bine. *(Pe mișcări, pe zgomote.)* Vin acum. Deși nu înțeleg... Mircea, care e un om așa de liniștit... și Radu, un băiat cuminte...

LENA: Adriane, lasă acum aprecierile astea de duzină.

ADRIAN (jignit): Ei, de duzină.

(Scîrțîitul ușii de la pivniță.)

LENA: Pe aici, asta-i scara spre pivniță.

(Zgomot de coborîre, declicul întrerupătorului de lumină.)

LENA: Uite, aici s-a întîmplat aventu... *(Se întrerupe, uimită.)* De necrezut!

ADRIAN (lent): Va să zică aici..., dar nu văd nimic deosebit, Lena. Lăzi cu vechituri, praf peste tot. Unde e aparatul ăla miraculos cu butoane și cadrane misterioase?

LENA: Nu e! Nu mai e! L-a luat cineva.

ADRIAN (bănuitor): Și chepengul? Chepengul de metal?

LENA: Nu... nu știu... aici era... aici...

ADRIAN: Ascultă, soră-mea, ce glumă mai e și asta? Aici e pămînt. *(Bate în pămînt.)* Uite, dacă ar fi metal, ar suna altfel, recunoști?

LENA: Dar, Adriane, îți jur, nu este nici o glumă...

ADRIAN: Atunci este o sugestie, telepatie, cum vrei să zici. Ai citit prea multe romane de aventuri, mister și senzație. *(Rîde.)* Asta e, nu? Mircea și Radu trebuie să fie în acest moment la cinema!... Sau... în orice caz, povestea ta nu era de loc verosimilă, Lena. Să știi că nu m-ai dus...

LENA (șoptit): De necrezut! Și totuși nu am visat, Adriane!

(Trecere muzicală ca mai înainte.)

MIRCEA (respirație gîfîită, șuierătoare): Radule... Radule... trebuie să-mi spui... să-mi spui...

RADU (idem): Ce să-ți spun, tată?

MIRCEA: Totul... tot ce știi... Despre ceea ce se întîmplă aici, în pivnița noastră...

RADU: E greu... nu mai pot respira... tată... nu mai pot...

(Se aude uruitul greu al unui oblon metalic.)

TEA (voce melodioasă, plăcută): Bine ați venit!

MIRCEA (respirînd adînc de cîteva ori): Aer! Aer! Lena, ce bine că ai deschis... dar... cine ești dumneata? Nu ești Lena! Și dumneavoastră cine sînteți?

TEA: Numele meu este Tea. Cred că avem în fața noastră pe fizicianul Mircea Apostolescu?

MEN: Și pe fiul său, Radu...

RADU: Ați sosit la timp. Dar pe dumneata cum te cheamă?

MEN: Numele meu este Men.

MIRCEA: Ne-ați salvat și vă mulțumim. Dar am vrea să știm...

MEN: Nu este momentul să puneți întrebări.

MIRCEA: Totuși, insist să aflu...

TEA: Nu puteți afla nimic. Nu trebuie să aflați nimic. Urmați-ne.

MEN: Tea, ia-o tu înainte. Eu închid coloana.

(Peste discuția ce urmează se aud continuu pași pe piatră.)

MIRCEA: Unde ne duceți?

TEA: Nu înțelegeți că nu vă putem spune nimic?

MIRCEA: N-aș fi crezut niciodată... Vezi, Radule. Coridoare largi, de beton, cu sisteme de aerație, în inima pămîntului, sub casa noastră! Ba cred chiar că am depășit de mult perimetrul locuinței noastre!...

RADU: Cred că mergem cam înspre centrul orașului!...

TEA: Ai un simț de orientare foarte bun, Radule!

MEN: Atenție, Tea, nu vorbi mai mult decît trebuie!

TEA (supusă): Ai dreptate, Men...

(Pașii continuă pe piatră, încă cîteva clipe, apoi vocea lui Tea.)

TEA: Ne oprim aici.

(Sonerie, apoi uruitură de ușă pe rulmenți.)

MEN: Intrați!

MIRCEA: Dar... ce e aici?

MEN: Pentru moment, va trebui să rămîneți închiși aici.

RADU: Pînă cînd?

TEA: Pînă cînd vi se va hotărî soarta...

MIRCEA: Dar...

(Sonerie, mișcarea ușii.)

RADU: Au plecat!

MIRCEA: Sîntem prizonieri!

RADU: O singură ușă! Nici o mobilă...

MIRCEA: În afară de canapeaua asta...

RADU: Da, sîntem prizonieri...

MIRCEA: Ei, Radule, te ascult.

RADU: Ce să-ți spun, tată? Totul a început așa, pe neașteptate... Acum aproximativ o lună...

MIRCEA: O lună? Și nu ne-ai spus nimic!

RADU: Eram legat să nu spun!

MIRCEA: Bine, dar odată ce noi eram în pericol...

RADU: Normal, nimeni nu este în nici un pericol.

MIRCEA: Ce vrei să spui, Radule? Dar acum...

RADU: S-a întîmplat... s-a întîmplat ceea ce n-aș fi crezut că s-ar putea întîmpla. Și toate astea din cauza... *(Se oprește brusc. S-a auzit un zgomot ușor.)*

MIRCEA : De ce te-ai oprit ? Te ascult !

RADU : Ssst ! tată... tu n-ai auzit un zgomot ?

(Se aude o zgîrietură pe ușă.)

AL (șoaptă, de dincolo de ușă) : Radule, tu ești ?

RADU (strigînd) : Al, ce bine că ai venit ! Eu sînt !

AL (de dincolo) : Așteaptă puțin.

(Se aude uruitul ușii.)

AL : Bravo, te-ai băgat într-o încurcătură de unde nu știu cum o să te mai scap, Radule. A, dumnealui... cine e ?

RADU : Tatăl meu, fizicianul Mircea Apostolescu. Îți prezint un prieten al meu, tată. Al.

AL : Încîntat și nu prea. Aș fi preferat să vă cunosc în secolul al XX-lea.

MIRCEA : Unde ?

AL : Cum unde ? A, nu i-ai spus, Radule ?

RADU : Era secret, nu ? Iar de cînd ne-au închis aici ai tăi, n-am apucat.

AL : Tii, afurisită treabă. Eu pot să vă dau drumul, dar ce faceți pe urmă ? Unde vă ascundeți ?

MIRCEA : Nu-nțeleg nimic, măi băieți.

AL : Mda, vă cred, dar n-am timp să vă explic. Hai, repede, pe aici, după mine...

(Zgomot de pași, apoi zgomotul unui pantof aruncat.)

AL : Ssst ! Ce faceți ?

MIRCEA : Papucul... mi-am pierdut papucul.

AL : Poftim, ce idee să alergați pe aici în papuci !

MIRCEA : Mă rog... cine era să prevadă că o să umblu prin catacombele astea și încă în chip de evadat ? Stăteam liniștit, ascultam muzică la picup, citeam, cînd...

AL : Iertați-mă, îmi spuneți altădată, acum haidem repede. Dacă mă prind că v-am dat drumul, e vai de mine !...

RADU : Dar de ce nu ne duci spre ieșire ?

AL : E păzită. Am văzut adineaori. Așa mi-am dat seama că s-a-ntîmplat ceva !

RADU : Ești bănuit și tu ?

AL : Nu știu. De fapt, nu cred... Hai, aici, înăuntru !

(Deschiderea unei uși ; au pătruns într-o hală mare, cu reverberație. Din cînd în cînd, se aud clinchete scurte, declicuri, ca într-o centrală automată.)

AL : Așa, aici sîntem în siguranță !

MIRCEA : Ce hală mare ! Dar asta este... este o centrală automată imensă, care...

AL (șoaptă, speriat) : Feriți-vă... Jos ! Culcat la pămînt, așa. Se apropie cineva !

(Pași.)

TEA (apropiindu-se de microfon) : De fapt, Men, nu înțeleg ce vină au bieții oameni.

MEN : Tea, problema nu se pune așa. Nu e vorba de o vină. Dar au pătruns la noi și asta este destul !...

TEA : Cum au reușit să pătrundă ?

MEN : Este o surpriză și pentru mine. Ai auzit, cel în vîrstă este fizician. Dacă a descoperit principiul temporalității transferabile ?

TEA : Imposibil. Am fi știut și noi.

MEN : Da, adevărat, am fi știut.

TEA : Ai primit răspuns de la centru ?
MEN : Încă nu, Tea.
TEA : Ce părere are marele kibernos ?
MEN : Recomandă reţinerea permanentă. Dar e numai o maşină, kibernos ăsta al tău, Tea. Să aflăm ce spun cei de sus...

(Paşii se îndepărtează. Pe aceşti paşi, discuţie ad libitum, pe modelul următor.)

TEA : În orice caz, pare ciudat. Dacă a fost... vreun complice ?
MEN : Prostii ! Cine ? Cunoaştem cu toţii legile...
TEA : Da, pare absurd. Totuşi, nu este imposibil, nu ?

(Vocile s-au îndepărtat foarte mult, pînă nu se mai aud.)

AL (şoaptă) : Uf, bine că s-au dus ! Aţi auzit ? Vorbeau despre voi !
RADU : Ce voiau să spună cu „reţinerea permanentă" ?
AL : Hm. Grav. Adică să rămîneţi mereu aici.
MIRCEA : Protestez ! Imposibil ! Uitaţi-vă la mine, sînt în halat, în papuci şi n-am nici măcar o carte ! Nici măcar o hîrtie, să-mi notez ideile, sau... Nu, îţi spun tinere, este imposibil !
AL (îngîndurat) : Se gîndeau la un complice... Hm...
RADU : S-ar putea să dai de bucluc ?
AL : Oho, şi încă cum !
MIRCEA : Dar mă rog, spuneţi-mi, unde mă aflu aici ?
AL : În Bucureşti, desigur.
MIRCEA (ironic) : Nu m-ar fi mirat să aflu că pe planeta Marte. Dar unde, în Bucureşti ?
AL : În marele kibernon subteran. De aici se conduce totul.
MIRCEA : Totul ? Nu, iar nu înţeleg, parc-ar fi totuşi vorba despre altă planetă. Spune-mi, eşti sigur că nu ne aflăm pe Marte ?
AL : Absolut. Am fost acolo şi nu e ca aici.
MIRCEA : Ai fost acolo ? Nu, hotărît, visez ! Sînt prada unui coşmar. Pişcă-mă ! *(Strigă.)* Au, ce faci, tovarăşe !
AL : V-am pişcat, conform rugăminţii.
MIRCEA : Ai fost pe Marte, spuneai ? Păi nimeni n-a ajuns pînă acum acolo !
AL : Pînă acum, cînd ?
MIRCEA : Pînă azi !
AL : Bun, dar în ce secol ne găsim ?
MIRCEA : Nu te mai ţine de glume. În secolul al XX-lea.
AL : Drept care vă înşelaţi profund. În realitate ne aflăm în secolul al XXII-lea.
MIRCEA : Ha, ha ! Bună ! *(Rîsul încetează brusc.)* Ce spui ?
AL : Asta-i tot secretul pe care Radu n-avea voie să-l destăinuie. Şi de fapt, nici eu nu aveam voie să-l destăinui lui Radu. Dar uite că m-am trădat.
RADU : Şi din cauza asta, am impresia că o să fim condamnaţi să rămînem aici.
AL : Da, Radule, aşa sună legea. „Oricine va aduce la cunoştinţa celor din alte epoci anterioare..." *(Se întrerupe.)* Totuşi, ar fi o salvare...
MIRCEA : Şi anume ?
RADU : Grăbeşte-te, Al !
AL : O clipă, prieteni. Trebuie să mai aşteptăm puţin în această sală a marelui kibernon.
MIRCEA : Dar ce se întîmplă aici ?
AL : Totul, nu v-am spus ? Este marele calculator al oraşului nostru. Aici se calculează în fie-

care clipă necesitățile de apă și de energie ale orașului pe cartiere, străzi, unități, uzine. De aici se repartizează alimentele, forța, de aici se reglează circulația pe toate arterele orașului. Aici se stabilește exact necesarul de materiale...

MIRCEA : Materiale ? Ce fel de materiale ?

AL : Orice fel de materiale. De la scutece pentru copiii nou-născuți, înregistrați automat în secunda următoare, pînă la numărul de kilograme de zahăr necesare alimentației publice diferențiate.

MIRCEA : Și noi ? Noi ce căutăm aici, în secolul vostru ?

AL : Ați auzit vorbindu-se despre temporalitatea transferabilă ?

MIRCEA : Da, spunea ceva omul acela... Men.

AL : S-a pus la punct un aparat care reușește acest transfer, dintr-o epocă dată într-una anterioară. Niciodată posterioară... Și eu... m-am jucat cu acest aparat. Lucru cu totul interzis. Era un model mai vechi pe care l-am scos dintr-o magazie ! Și așa am nimerit la voi, în pivniță.

RADU : Știi, tată, ceea ce este complet inexplicabil este că locuința noastră o să se păstreze peste două veacuri.

AL : Nu e complet inexplicabil.

RADU : Ei bine, Al s-a „transferat", a intrat în pivnița noastră și a nimerit exact în momentul cînd coborîsem și eu acolo. Așa ne-am întîlnit.

AL : Și am devenit prieteni... Dar... atenție...

(Sonerie.)

AL : Perfect, a sunat. Repede, pe coridor...

(Pași de fugă ; zgomotul unui papuc care cade.)

RADU (gîfîind) : Ce e, tată, de ce te-ai oprit ?

MIRCEA : Papucul, iar mi-am pierdut papucul !

AL : Lăsați-l, nu mai avem timp. Repede ! Acum e momentul...

(Declic, uruitura ușii.)

AL (în șoaptă) : Așa, am ajuns tocmai la timp. E ora raportului către centrul superior. Probabil că acum capătă instrucțiuni și în legătură cu voi... Promiteți-mi că nu veți spune niciodată nimic despre tot ce ați aflat.

MIRCEA : Promit. E clar că promit. Dacă m-aș apuca să povestesc asta colegilor mei, ar rîde în hohote. Principiul temporalității transferabile ! Dar nici un fizician demn de acest nume n-ar admite așa ceva !...

AL : La revedere, prieteni. Atenție, vă transfer în secolul al XX-lea...

MIRCEA : La revedere.

RADU : La revedere, Al. Ne vom mai revedea oare ?

AL : Cine știe, Radule ? Poate că da ! Dar... de ce să te mint ? E mai plauzibil că nu ne vom revedea, niciodată. La revedere...

(Declic, muzică ritmată, stranie.)

MIRCEA : Radule, ce întuneric ! Unde sîntem ?

RADU : Nu știu...

MIRCEA : Au ! Ce faci. M-ai călcat pe picior !

RADU : Simți, tată ? Aerul e închis și umed...

MIRCEA : Aha. Trebuie să fim în pivniță.

RADU : Stai să caut comutatorul...

(Declic.)

MIRCEA : Exact. Sîntem în pivniță. Bătrîna noastră pivniță...

Fără aparat de transfer, fără chepeng, fără...

(Zgomote la uşa pivniţei.)

RADU : Atenţie, vine cineva.

(Voci de departe.)

LENA : Parcă închisesem lumina cînd am plecat, nu-i aşa, Adriane ?

ADRIAN : Nu mai ţin minte, că m-ai zăpăcit de tot... Dar... asta-i bună !

LENA : Ce-i bună ? *(Dînd cu ochii de ei.)* Voi !

ADRIAN : Bună, fraţilor. Noi vă căutăm peste tot, şi voi aici !

MIRCEA (plictisit) : Probabil că ne-am căutat unii pe alţii şi *(strănută)* hapciu !

ADRIAN : Noroc, cumnăţele !

LENA : A, nu, nu, nu merge aşa uşor. Cum ai dispărut acolo, sub chepeng ?

MIRCEA : Care chepeng ?

LENA : Acela pe care scria „atenţie la treaptă".

MIRCEA : Treaptă ? Atenţie ? Chepeng ? Ce mai e şi asta ? *(Strănută.)* Hapciu !

ADRIAN : Noroc !

MIRCEA : Mersi.

LENA : De necrezut. Să fi visat eu ? Şi tu, Radule, de unde ai apărut ?

RADU : Eu ? *(Ezită.)* Eu... eram cu tata.

LENA : Nu mai înţeleg nimic !

MIRCEA (strănută).

LENA : Mircea, de ce stai cu piciorul gol pe pămînt ? Vezi că ai răcit ! Unde ţi-e papucul ?

MIRCEA (încurcat) : Ei, asta e. Unde mi-e papucul ?... Să vezi... *(Iluminat.)* Asta e ! Nu ştiu unde l-am pierdut. De fapt, tocmai îl căutam... şi am ajuns aici.

LENA : În pivniţă ? Formidabil. Or fi savanţii distraţi, dar nici aşa... Parc-am trăi o povestire fantastică !

MIRCEA : *(izbucneşte într-un hohot de rîs).*

LENA : De ce rîzi, Mircea ?

MIRCEA : Nimic. Mi-am amintit de o glumă *(în şoaptă)*, Radule !

RADU : Da, tată.

MIRCEA (şoaptă) : Ce zici, ce mutră or să facă oamenii secolului al XXII-lea cînd or să găsească un papuc din secolul al XX-lea în subteranele lor ?

RADU : Grozav ! *(Rîde înfundat.) (Tare)* Exact, mamă, parc-ar fi o povestire fantastică !

(Trecere muzicală finală.)

SFÎRŞIT

igor rosohovatski

spirala istoriei

UN FEL DE SCENARIU DE FILM

Valurile oceanului se sparg cu zgomot de cheiul din material plastic. Se retrag şi, ridicîndu-se, izbesc din nou malul. Parcă ar căuta în masa de plastic şi metal un loc vulnerabil, care ar putea fi săpat, surpat sau erodat.

...Dar un asemenea loc nu există. Pe Insula Ciberneticii nu se află nici un petic de pămînt gol. Aici se desfăşoară o experienţă crucială, Cu cîţiva zeci de ani în urmă, un mare număr de maşini cibernetice autoperfectibile au fost aduse pe insulă şi lăsate să se dezvolte singure, fără intervenţia omului. În cîteva decenii, Insula Ciberneticii a ajuns la o adevărată epocă de înflorire.

Au apărut oraşe-hangare şi s-au înălţat uriaşele clădiri transparente, în care multe etaje sînt amenajate special pentru laboratoare chimice.

De un asemenea laborator se apropie ei, constructorii oraşului nou. Iată că întreg ecranul îl acoperă acum o sală spaţioasă. Înăuntrul ei, cîţiva roboţi urmăresc o broască ţestoasă ce se tîrăşte pe pardosea. Un ordin — şi sînt conectate semnalele luminoase şi acustice.

Primul robot : Cînd am sintetizat primele infime cantităţi de proteine şi ne-am apucat să facem jucăria asta, adversarii noştri spuneau că ne pierdem vremea zadarnic...

Roboţii ceilalţi, aflaţi în laborator, clipesc din becurile indicatoare, ceea ce în limbajul lor cibernetic ar echivala cu un fel de zîmbet ironic.

Primul robot (continuă, arătînd mai departe „broasca"): Dar aceastǎ jucărie ştie să facă aproape tot ce face una electronică. Ea are memorie.

Al doilea robot: Asta ne va da posibilitatea să modelăm creierul nostru cu ajutorul maşinilor de proteină.

Toţi roboţii (în cor): Ah, ce jucărie interesantă!

...Se aude un intermezzo vesel. Pe ecran apare acum un uriaş creier cibernetic cu memorie atomică. N-are organe de locomoţie. Acesta este preşedintele AŞI — Academia de ştiinţe a insulei. El este robotul nr. 1.

Nr. 1: De cînd nu-i mai avem pe oameni alături de noi — slavă Electronului! Ştiinţa înaintează cu paşi gigantici. Mulţi dintre noi, care mai păstrează amintirea oamenilor, ştiu ce obstacol în calea progresului a însemnat umanitatea. Comportarea oamenilor era atît de ilogică, încît aproape că nici nu poate fi descrisă în limbaj matematic. Dar, din momentul în care ni s-a dat libertatea, dezvoltarea ştiinţei a atins ritmuri nemaivăzute.

Noi ne-am creat numeroase organe utile. E destul să numesc, bunăoară, organul timpului, cibocronosul, care ne trimite impulsuri direct în creier. Datorită acestui organ, noi nu pierdem nici măcar o secundă. Voi mai aminti şi de organul de inovaţii cu ajutorul căruia recunoaştem noul în fiecare dintre acţiunile noastre, astfel încît nu prezentăm niciodată o vechitură drept o noutate. Noi îl depăşim cu mult pe om în rapiditatea creierului, iar logica nu ne-o pot împiedica feluriţii paraziţi omeneşti denumiţi sentimente.

E adevărat însă că în unele domenii ale ştiinţei noi, roboţii, am ajuns în impas. Pentru a ieşi din încurcătură, colegii noştri propun un procedeu inteligent. Ei se bazează pe succesele unei ştiinţe noi — biocibernetica. Filozofii susţin că mai multe lipsuri reunite pot oferi o serie de calităţi. Lucrul acesta s-a confirmat şi în cazul dispozitivelor organice denumite oameni. Viciile şi imperfecţiunile lor, diferitele sentimente care le răpeau o mare cantitate de timp util, aliate cu gîndirea, produceau o calitate care nouă ne lipseşte. S-o numim imaginaţie, fantezie. Cu ajutorul imaginaţiei, oamenii îşi puteau închipui viitorul îndepărtat şi puteau înţelege mai bine prezentul. Iată de ce colegii noştri, reprezentanţii noii ştiinţe care este biocibernetica, propun...

Voci din sală: Ah, idealiştii ăştia creatori de jucării organice! Sînt pur şi simplu caraghioşi!

Maşinile-academicieni clipesc vesele din becuri, făcîndu-şi semne.

Nr. 1: Şi totuşi noi sîntem nevoiţi să luăm în seamă ideea lor. Ei propun să se creeze din proteine şi din acizi nucleici oameni, desigur cu o gîndire mai rapidă decît a acelora pe care i-am cunoscut noi cîndva, urmînd ca mai tîrziu imaginaţia lor să fie folosită pentru rezolvarea unor probleme de cea mai mare importanţă.

Academicianul nr. 13: Dar asta poate constitui un mare pericol. Dacă într-adevăr oamenii ne vor fi în vreo privinţă superiori, s-ar putea să vrea — mai ştii? — să se lipsească de noi.

Nr. 1: Să nu exagerăm. Oamenii nu se vor putea compara niciodată cu noi în privinţa complexităţii. E destul să spun că un creier omenesc, alcătuit din celule nervoase şi cu un număr de ce-

lule ale memoriei care să fie egal cu acela al creierului nostru atomic ar ocupa o suprafaţă de 8,8 ori mai mare decît insula aceasta.

(Pauză)

...Se aude o muzică solemnă. Pe ecran se succed imagini, care reprezintă crearea şi perfecţionarea omului. Şi iată-l pe omul cel nou, sintetizat, jucînd şah cu o maşină cibernetică.

Omul cîştigă. Roboţii-spectatori, care au mizat pe om cîteva ansambluri de schimb, clipesc mulţumiţi din becuri.

Urmează duelul omului-matematician cu maşina de calcul matematic. Omul învinge. Roboţii spectatori sînt satisfăcuţi.

Vine apoi la rînd întrecerea dintre omul-inginer şi maşina de prospecţiuni. Învinge omul. Asistăm apoi la rivalitatea dintre omul-pilot şi omul-mecanic, pe de o parte, şi pilotul automat şi mecanicul automat, pe de altă parte. Înving, iarăşi, oamenii.

★

Pe ecran umblă, aleargă şi zboară oameni. Sînt tot mai mulţi şi mai mulţi. Ei înlătură roboţii din diverse domenii ale ştiinţei şi tehnicii, luîndu-le locul.

O muzică melancolică. Ultima şedinţă a roboţilor-academicieni.

Academicianul nr. 13 : V-am prevenit. Acum e prea tîrziu. Există o lege a evoluţiei : atunci cînd un mecanism perfecţionat creează un altul mai perfect, trebuie să-i cedeze locul.

(Pauză)

Pe dinaintea spectatorilor se perindă tablouri care înfăţişează expansiunea gîndirii şi tehnicii umane. Pe insulă se construiesc noi oraşe. Apar grădini. Treptat, perspectiva unuia dintre laboratoarele noii Academii de ştiinţe a insulei se apropie şi ocupă întregul ecran. Cîţiva oameni urmăresc acum o broască ţestoasă electronică ce se tîrăşte pe pardoseală.

Primul om : Jucăria asta are memorie. I se pot imprima reflexe... Cu timpul ar putea să înveţe să facă tot ce facem şi noi...

În româneşte de IGOR BLOCK

POŞTA REDACŢIEI

FLORIN DOBRESCU (Galaţi). Cum era şi firesc, partea autobiografică a scrisorii ni s-a părut cea mai... realizată artistic. Adevărul este însă că încă n-aţi descoperit filonul autentic. Mai căutaţi.

CONSTANTIN FLORESCU (Bucureşti). Ideea aleasă de dv. este originală şi mult prea interesantă ca s-o masacraţi cum aţi făcut-o în cele patru pagini ale actualei versiuni. Chiar satira, ironia şi umorul pot avea un sîmbure de gravitate care să le transforme într-un joc serios. Aşteptăm o variantă perfecţionată.

PĂUNEL IOAN CONSTANTIN (Ineu). După cum aţi văzut, v-am satisfăcut dorinţa şi am publicat romane întinse pe mai multe broşuri. Totuşi nu putem neglija nici genul scurt, astfel încît vom continua să publicăm şi fascicule cu mai multe povestiri şi schiţe.

CONSTANTIN JUGRAVU (Horezu). Desenul are unele luciri nostime, dar poantele sînt încă destul de anemice. Mai încercaţi.

RĂDUCU CONSTANTIN (Bucureşti.). Deocamdată nu cunoaşteţi „regulile jocului". Nu poţi scrie literatură ignorînd gramatica şi ortografia, după cum nu poţi conduce un automobil fără să ştii cum se pune în funcţiune motorul. Vă vom răspunde detaliat printr-o scrisoare.

IOAN MIHAI VINTILĂ (Tălmaciu). Desenul se îmbunătăţeşte, dar poanta, vai !, nu s-a înrăit, ci s-a înrăutăţit.

MIRCEA N. CREŢU (Bucureşti), POP OVIDIU (Alba Iulia), ION P. DINCĂ (comuna Bălteni). Lucrările trimise nu sînt edificatoare asupra posibilităţilor autorilor. Mai trimiteţi.

DUMITRU CHICAN. În ciuda talentului cheltuit de dv., totul e încă neglijent şi haotic.

FLORIN MANOLESCU (Brăila), CRISTEA GHEORGHE (Cluj), MARIN JUMOLEA (Băicoi), PUIU COMŞA (Galaţi), NICU DOFTOREANU (Bucureşti), GOGOAŞE MARIAN (Bucureşti), GHEORGHE BABEŢ (Secul), EMIL BOGOS (Ploieşti), TĂNASE M. (Bucureşti). Încă nu.

POŞTA CITITORILOR

ROŞU CONSTANTIN (Vălenii de Munte, str. Berevoieşti nr 7) are în plus numerele : 10, 68, 70, 72, 73, 79, 82, 83, 85, 182, 186, 188, 191, 223.

IULIAN N. IONESCU (Galaţi, cartier Mazeta, blocul C. 2, apartamentul 30, scara 2, etajul 2) oferă fasciculele Colecţiei pînă la nr. 303.

STOIAN DAN (str. Mecet nr. 15, Ploieşti) are în plus următoarele numere : 28—30, 34, 187, 220, 231—234.

PETRE STUPARU (str. Mistreţului nr. 4, Iaşi) are în plus numerele : 8—14, 43, 54, 73, 86, 94, 192, 202, 203, 206—208, 210—219, 221—228, 230 pe care le oferă în schimbul ilustratelor sau al unor numere din revista „Ştiinţă şi tehnică".

R. G. ARGENT – un anticipator uitat

În anul 1866, deci exact acum un veac, serviciul de pompieri din Londra înființă revista „Pompierul londonez". În primul număr al revistei, printre alte materiale, apăru și un articol cu caracter științifico-fantastic, semnat R. G. Argent, în care autorul descria activitatea postului de pompieri londonezi, așa cum credea el că se va desfășura în anul 1966.

Numele autorului nu s-a păstrat în istoria literaturii științifico-fantastice și este păcat, pentru că puțini dintre scriitorii acestui gen au reușit să prevadă apariția unor mașini și aparate care în acea vreme nu existau nici măcar în stare embrionară. Chiar marele Jules Verne, în lucrările sale, în majoritatea covîrșitoare a cazurilor, a dezvoltat doar ceea ce exista deja în vremea sa sau cu puțin pînă la el. Astfel, putem cita că Leonardo da Vinci și înaintea acestuia un pictor de icoane anonim au desenat elicoptere cu circa trei secole și jumătate înainte ca Robur să-și construiască nava sa aeriană. Primul submarin a fost construit în anul 1620 de către olandezul Drebbel, deci cu 250 de ani înaintea apariției pe lume a căpitanului Nemo. Însăși denumirea de „Nautilus" a apărut cu mult înainte de nașterea lui Jules Verne; cu acest nume și-a botezat Robert Fulton *submarinul construit de el în anul 1801.*

În articolul lui Argent pompierii londonezi ai anului 1966 detectează izbucnirea incendiilor cu ajutorul „camerelor infraroșii de televiziune", care sînt instalate în clădirile în care există pericol de incendiu.

Aceasta este de-a dreptul fantastic dacă se ia în seamă că la data cînd a apărut articolul respectiv nici măcar de telefon nu se pomenea. Mai departe, autorul arată că aparate speciale calculează care este drumul potrivit pentru ca mașina de pompieri să ajungă în timpul cel mai scurt la locul incendiului și în același timp tot ele o conduc de la distanță în deplasarea ei pe străzile întortocheate ale Londrei. Pompierii sînt înzestrați cu o putere supraomenească și se mișcă cu vi-

teză mare datorită unui dispozitiv special. Ei ajung la ferestre pe „avioane covor“, care servesc totodată şi la scoaterea locuitorilor din casa incendiată. Asemenea navelor pe pernă de aer, acestea funcţionează datorită jeturilor de aer comprimat, cu ajutorul unui compresor.

Pompierii din zilele noastre pot să prefere acum scările mobile auto. Mîine însă s-ar putea ca ei să prefere vechilor roţi dinţate sistemul jeturilor. Oricum ar fi, este însă foarte probabil că scriitorul a luat-o nu numai înaintea vremii sale, dar chiar ne-a depăşit şi pe noi. Ar fi interesant de aceea de aflat dacă Argent a mai scris şi alte lucrări în genul ştiinţifico-fantastic. A fost el oare „geniul unei singure nopţi“, rămînînd pentru cei ce l-au cunoscut vajnicul pompier al Londrei şi doar atît? Judecînd după articolul publicat în „Pompierul londonez“, se consideră că Argent a avut o înflăcărată imaginaţie. Dar dacă tot ce a scris el în genul ştiinţifico-fantastic se rezumă la articolul pomenit, este fără îndoială o greşeală regretabilă a autorului că nu a înlocuit definitiv pompa de incendiu cu pana de gîscă. Omenirea ar fi avut mai mult de cîştigat.

În atenţia colaboratorilor

Materialele adresate redacţiei noastre trebuie să fie dactilografiate la două rînduri, pe o singură parte a filei, în cîte două exemplare. Fiecare lucrare trebuie să fie însoţită de un scurt rezumat.

Autorii ale căror materiale sînt acceptate vor fi înştiinţaţi în scris la adresa indicată, lucrările urmînd să apară potrivit necesităţilor redacţionale. Manuscrisele nepublicate nu sînt înapoiate.

ÎN SOMN ŞI AIEVEA

Cîte nu visează omul! Cîte vise năstruşnice n-are el, uneori de-a dreptul fantastice! De multe ori se întîmplă să ne trezim din somn şi să simţim deosebit de clar că „am găsit" ceea ce ieri căutam cu înfrigurare, că gîndurile ni s-au limpezit şi ştim ce avem de acum înainte de făcut. Astfel, în noaptea zilei de 10 noiembrie 1619 filozoful şi matematicianul francez René Descartes a avut trei vise scurte, dar care l-au făcut, aşa cum singur a povestit, să descopere o „uimitoare ştiinţă". Cunoscînd ultimele lucrări ale lui Descartes putem bănui că aceste cuvinte se referă fie la ideea unei „matematici universale", fie la introducerea în algebră a simbolului de literă, fie la principiul de bază al geometriei analitice care constă în posibilitatea de a exprima cantitatea cu ajutorul liniilor, iar liniile prin ecuaţii algebrice.

Ceva asemănător i s-a întîmplat şi chimistului rus D. I. Mendeleev, care, deşi avusese de mult timp ideea sistemului periodic al elementelor, nu reuşise încă s-o exprime printr-un tabel. Iată însă că într-o seară, după trei zile de muncă încordată, Mendeleev, mort de oboseală, s-a culcat şi într-o clipă a şi adormit. S-au păstrat spusele savantului despre această noapte. „Mi-a apărut în somn un tabel în care elementele erau aşezate exact cum trebuia; m-am trezit şi imediat am notat pe o bucată de hîrtie ceea ce văzusem în vis. Doar într-un singur loc a trebuit să fac o modificare".

Într-un mod nu mai puţin uitltor a descoperit chimistul german F. Kékulé formula ciclică a benzenului. Visul savantului a început cu nişte reprezentări chimice bine cunoscute în acea vreme. El a văzut lanţuri liniare, de legături atomice; lanţurile se mişcau, adesea apropiindu-se unele de altele sau încolăcindu-se ca nişte şerpi. Deodată însă, unul dintre zmei şi-a apucat propria coadă şi figura aceasta i se învîrtea în faţa ochilor. Trezit brusc, şi-a petrecut restul nopţii gîndindu-se la urmările noii ipoteze.

Matematicianul francez Henri Poincaré aduce şi el o mărturie interesantă. Într-o seară, lucrase foarte mult la integrarea unei ecuaţii complexe, dar cum se făcuse tîrziu şi încă nu obţinuse rezultatul dorit, a hotărît să lase totul pe a doua zi şi s-a culcat. Spre dimineaţă Poincaré a visat că ţinea studenţilor un curs legat de cele ce făcuse în acea seară şi că integrase cu uşurinţă ecuaţia pe care înainte de a adormi o lăsase nerezolvată. Cînd s-a trezit, savantul n-a mai avut decît să-şi noteze ceea ce i-a arătat în somn năstruşnicul Morfeu.

Compozitorul italian Tartini afirmă şi el că a creat în somn celebra-i bucată „Trilurile diavolului".

O CIUDATĂ ASEMĂNARE

La sfîrşitul secolului trecut, cînd la Paris a fost inaugurată Expoziţia universală, cineva, desigur un amator de farse, a răspîndit zvonul că turnul Eiffel, care uimea lumea prin înălţimea şi zvelteţea construcţiei sale, n-ar constitui nici o noutate, fiind construit după schiţele unui străvechi învăţat arab. Această versiune, desigur neadevărată, a stîrnit totuşi interesul multora. Studiind cu atenţie contururile şi armătura ajurată a turnului, unii au găsit că impunătoarea construcţie seamănă cu un uriaş os tibial al omului.

O rețetă binefăcătoare

Medicii practicanți știu bine că există pacienți, îndeosebi neurastenici, care își văd salvarea exclusiv în rețete și produse ale „Bucătăriei lătinești", deși, în treacăt fie spus, acestor bolnavi medicamentele le fac mai mult rău decît bine. Pentru a fi pe plac pacientului său, se spune că, odată, un medic i-ar fi prescris acestuia următoarea rețetă :

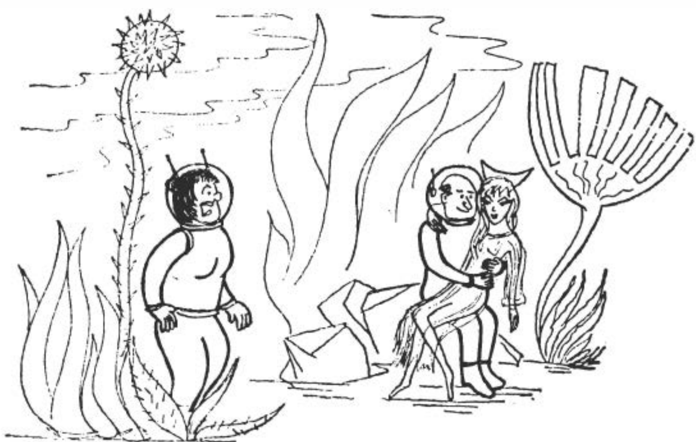
Aquae fontis	— 100,0
Illae repetitae	— 40,0
Eadem destillata	— 12,0
Hydrogenii protoxidati	— 0,32
Nil aliud	— 1,25

...de trei ori pe zi cîte două picături.

În traducere această rețetă înseamnă :

— apă de fîntînă	— 100
— aceeași, se repetă	— 40
— aceeași, distilată	— 12
— oxizi de hidrogen (ceea ce înseamnă din nou apă)	— 0,32
— Nimic altceva	— 1,25

Medicamentul preparat după această rețetă a avut mare succes, căci bolnavul s-a simțit foarte bine după ce și l-a administrat în doza prescrisă de medic.

FĂRĂ CUVINTE

de CONSTANTIN MIHAI

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

2012

CLUB COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

cpsf.info

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacțiile Știință și tehnică sau cei care au dat să continue CPSF, au reușit, cu multă dăruire, muncă și cheltuială, acești entuziaști.

Lor trebuie să le mulțumim pentru că avem acum posibilitatea să (re)citim legendara Colecție.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyliu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nld68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email și reparăm greșeala)

Citiți
în
numărul viitor
romanul
lui
Grigore Davidescu

„LAGUA“

MARTIE 1968 ●
PREȚUL 1 LEU | 41007